

הוא נולד בעיר החילונית תל אביב, למשפחה שאורח חייה היה רחוק מאוד מהיהדות החרדית. שנה אחת החליטה אמו לחגוג את חג שמחת תורה בעירנו בני ברק. בליל החג הגיעו בני המשפחה לקרית וז'ניץ בשעה שכ"ק מרן אדמו"ר ה'ישועות משה' זי"ע התחיל בעריכת השולחן הטהור אשר לפני ה' בהיכל בית המדרש הגדול.

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א על ההשפעה הגדולה של הארת פנים

"את האלוקים התהלך נח" (ו', ט')

הארת פנים שהרימה נפשות מאשפות

אחד מענפי חובת הזהירות בכבוד הזולת הוא, שכל איש יהודי ישתדל תמיד לשים לב ולראות האם יש בסביבתו אדם הנצרך להארת פנים או למילה טובה של עידוד. לכאורה זוהי פעולה פשוטה, אולם לעתים יש בה הצלת נפשות פשוטו כמשמעו.

יודע אני בידיעה ברורה ממעשיות מהימנות על יהודים פשוטים ששמו לב למתרחש סביבם, ובזכות ערנותם הצליחו בסייעתא דשמיא להציל עולמות שלמים.

אספר מעשה אחד, את פרטיו ופרטי פרטיו קיבלתי לאחרונה במכתב, כתוב בכתב יד בעל המעשה:

כותב המכתב נולד בעיר החילונית תל אביב, למשפחה שלא חינכה את צאצאיה על מבועי החסידות ואמונה בצדיקים, ואורח חייה היה רחוק מאוד ממסורת דרכה של היהדות החרדית.

שנה אחת החליטה אמו לחגוג את יום חג שמחת תורה בעירנו בני ברק, כדי להשתתף ולחוות את מעמדי ההקפות בצל מקהלות החסידים וראשי הישיבות. בליל החג הגיעו בני המשפחה לקרייתנו המעטירה, קרית וז'ניץ, בשעה שכ"ק מרן אדמו"ר ה'ישועות משה' זי"ע התחיל בעריכת השולחן הטהור אשר לפני ה' בהיכל בית המדרש הגדול.

הנער הגיע לכאן עם אמו, וראה את החסידים עומדים צפופים בחרדת קודש. הוא לא הבין את משמעות השעה הנעלה ואת הוד נשגבות קדושתה, ובכל זאת נכנס להציץ ולראות את הקולות ואת הברקים... הוא נעמד בפינת בית המדרש כשעיניו עוקבות בהשתאות ובדריכות אחר מהלך עריכת השולחן.

תוך כדי עמידתו בפינה ניגש אליו אברך מאברכי אנ"ש, הושיט לו ידו לשלום בחיוך ובהארת פנים, שאלו לשמו ולמוצאו, התעניין היכן הוא מתאכסן, ואף הסביר לו את משמעות המעמד הגדול, כשהוא מציע לו לבוא ולעמוד לידו בכל עת עריכת השולחן.

למחרת, ביום החג התכוונה המשפחה להתפלל ולחגוג את ההקפות בבית מדרש אחר בעיר, אולם הנער ביקש מאמו שתרשה לו ללכת להתפלל בויז'ניץ. האם הסכימה לבקשתו, והנער נכנס להתפלל בבית המדרש של ויז'ניץ, בעוד אמו עולה לעזרת הנשים ונעמדת על־יד המחיצה כדי לעקוב אחר בנה היקר והתנהגותו.

והנה ממקום עמדה היא מבחינה באברך שניגש אל בנה ומדריך אותו בסדרי התפילה על כל צעד ושעל, ואף לוקח אותו לעמוד לצדו בשעת ההקפות, ובשעת ההקפה השישית, כשכל האבות מרכיבים את בניהם על כתפיהם, הוא מרכיב גם אותו על כתפיו כדי שייטיב לראות את המעמד, על־אף שהילד היה לבוש במלבוש שונה משאר ילדי אנ"ש תושבי השיכון.

בערב היום, כשהסתיו ההקפות, צעדו האם ובנה למקום אכסנייתם, והבן סיפר לאמו בהתרגשות ובהתפעלות על מאורעות היום המרומם שחווה בצל הקודש, ותיאר לפניה את התענוג הגדול ואת ההנאה העצומה שהיו מנת חלקו במשך כל שעות היום.

אמרה לו אמו: "דע לך ילדי היקר, שמלכתחילה לא תכננתי להתפלל בבית מדרש זה כלל, ורק מחמת רצון עשיתי זאת, אבל כשראיתי בשעת ההקפות את האברך ניגש אליך ומרכיב אותך על כתפיו, בלי להתייחס למבטים התמוהים שוודאי יופנו אליו עקב לבושך השונה, אמרתי בלבי: 'אם נמצאים בקהילה קדושה זו אברכים יקרים כאלו, שלבם רגיש לתחושותיו של ילד זר, והם מסכימים לותר על נוחיותם כדי לתת לו הרגשה טובה ומחממת, סימן שדרכה של היהדות החרדית היא הדרך המובחרת, והשקפתה היא השקפת התורה האמתית והיחידה. בעקבות כך החלטתי עתה בהחלטה נחושה, שאנו עוזבים את תל אביב ועוברים לגור כאן בעיר בני ברק, ואף אשלח אותך להתחנך במוסדות החינוך השייכים לקהילה קדושה זו, כי רצוני לראות אותך גדל ופורח בתוך כרם מפואר ויקר ערך זה!".

ואכן כך עשתה האם ועברה לגור בעירנו, כשהיא מעבירה את בנה לחינוך תורני חסידי. לשמחתה גדל הבן ושגשג בתורה וביראת שמים, עד שאחד מחשובי החסידים בחר בו לחתן לבתו, והם הקימו את ביתם על אדני התורה והיראה. כיום זוכה הוא לראות את בניו היקרים כשתילי זיתים סביב לשולחנו, כולם אהובים, כולם ברוכים, ומתחנכים בדרך התורה והמסורה.

הנה לנו סיפור מיוחד המוכיח כיצד פעולה פשוטה של אברך אחד ופעולה פשוטה נוספת של אברך שני הצילו נפשות והכניסו לכרם עדת יראי ה' משפחה שלמה, ונתקיים בשני אברכים אלה "יש קונה עולמו בשעה אחת" פשוטו כמשמעו ללא שום גוזמה. ומקנא אני בחלקם בגן עדן, שזכו בשימת לב של כמה דקות לבנות עולמות ולהציל דורות שלמים העתידים לעמוד מביתו המבורך של אברך יקר ערך זה.

ללמדנו כמה חשוב ונחוץ שיהיה כל יהודי ערני ומשים לב בתמידות לכל הנעשה סביבו, ובעת הצורך יפנה את תשומת לבו למי שנצרך להארת פנים, ימלא לו מבוקשו ויתייחס אליו בחיוך ובהארה מתוך כבוד הדדי לאיש יהודי מזרע אברהם, יצחק ויעקב, ואין שיעור וחקר לעוצם מעלת הפעולות הללו ולנשגבות חשיבותם לפני הקב"ה.

הארת פנים לכל אחד

דגש מיוחד יש לשים לב על הארת פנים לזולת. פעולה זו הינה מעיקרי מצוות אהבת ישראל ותועלתה רבה לאין ערוך, בפרט כאשר אפשר להוסיף לה מילה טובה או דברי חיזוק לזולת.

חז"ל הקדושים הגדירו את הארת הפנים כצדקה המובחרת ביותר, כמו שאמרו (בבא בתרא ט:): "כל הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות, והמפייסו בדברים מתברך ב"א ברכות". ועוד אמרו (כתובות קיא:): "טוב המלבין שיניים לחברו יותר ממשקהו חלב".

הרה"ק **רבי מאיר מפרמישלאן** זי"ע נהג להקפיד לשאול בשלום כל אדם מדי בוקר, והתעניין אם כבר סעד סעודת שחרית. פעם אמרו מקורביו, כי אין זה לפי כבודו לשאול שאלה כזו, ומוטב שישאל אם כבר התפללו.

אמר להם: "הרי להתפלל במקומם איני יכול, אבל סעודה דשנה יכול אני לספק להם. אם ישיב לי אחד שלא סעד, אכניסנו לביתי ואערוך לפניו שולחן, ואולי אפילו אציל נפש ישראל מחרפת רעב".

פעמים רבות פעולה קטנה של הארת פנים לזולת הצילה דורות שלמים מרדת שחת והשיבה לב בנים לאביהם שבשמים.

אחד מגדולי ראשי הישיבות נפגש עם מורו ורבו שלימדו בשנות בחרותו ואמר לו: "יידע נא מר, שבזכות בחור אחד מבני הישיבה דאז זכיתי למה שזכיתי, והנני כיום מרביץ תורה לתלמידים".

והוא סיפר: "ביום בואי לישיבה בטרם הספקתי לקלוט מה קורה סביבי, ניגש אלי אחד מן הבחורים המבוגרים ואמר לי: 'שלום עליכם חברי היקר, אמנם איני מכירך עדיין, וגם איני יודע את שמך, אבל דע לך, שבחרת את הבחירה המעולה ביותר כשנכנסת ללמוד בישיבה זו. אין לך מושג איזה ראש ישיבה יש לנו, וכמה מעולים וטובים הם חברי הצוות כאן!', ואז הוסיף ואמר: 'אם חסר לך משהו, או שאינך מסתדר באיזה ענין, פנה אלי ואני אשתדל לעזור לך ככל האפשר'.

"בזכות אותו תלמיד", סיים ראש הישיבה, "התחלתי את ה'זמן' ברגל ימין, וברוך ה' שקדתי על תלמודי מתוך הנאה וסיפוק, עד שהביאני ה' למעמדי היום".

סביר להניח, כי אותו בחור פשוט לא ידע מה הוא עושה בדיבורים הפשוטים שלו כלל. מן הסתם הוא לא התכוון ליותר מאשר הארת פנים פשוטה לבחור נבון המתבלבל מהווי הישיבה החדשה שלו... אבל דבריו הצליחו לעשות פירות כאלו, שעד עצם היום הזה יש בהם תועלת לעולם התורה!

כל אחד צריך לשים לב לכך. אין לך אדם מישראל שאינו זקוק לאוזן קשבת וללב מקשיב. הצורך הזה הוא נחלת הכלל ממש – ילדי תלמוד תורה עולי שנים, בחורי ישיבה קטנה והמתבגרים בישיבה גדולה, אברכי כולל צעירים או מבוגרים, או אנשים עמלי יום המתפרנסים מיגיע כפם. כולם, בלי יוצא מן הכלל, זקוקים למילה טובה ולאוזן קשבת, וכאשר אחד מחבריהם משכיל לספק להם זאת הרי בכוחו להפוך עולמות מקצה לקצה ולגרום תועלת רבה וגדולה, שלפעמים יכולה להיות לה השפעה על הדורות הבאים.

איך יצליח האדם להחזיק מעמד בעבודת הקודש הזו – להאיר פנים לרעהו בכל עת מצוא ולראות תמיד את הטוב שבזולתו?

העצה היא, שיחקק בלבו שעיקר הכל הוא לאהוב כל יהודי אשר מזרע ישראל הוא באהבת נפש ללא כחל ושרק. אהבה גדולה שאינה תלויה בדבר, אלא רק בגלל היותו יהודי.

כשישנן זאת כל אחד לעצמו, פתאום יבחין כי הוא מתחיל באמת ובתמים לאהוב כל אחד ואחד מחבריו באהבה גדולה ללא מצרים, ויהיה לו קל ונוח למצוא בהם את מעלותיהם הטובות, להאיר להם פנים, לעודד ולרומם אותם.

"המלכת את חברך בנחת רוח?"

כל אחד מאתנו מחויב לדעת מה גדול כוחה של הארת פנים לאיש ישראל, עד כי איתא במדרשים (הובא ב'ראשית חכמה' שער היראה פי"ב) וזה לשונו: "... שואלים אותו: כלום עסקת בתורה ובגמילות חסדים, והמלכת לקונך שחרית וערבית, והמלכת את חברך בנחת רוח?".

מבואר, ששאלה זו – "המלכת את חברך בנחת רוח?" – היא אחת השאלות הראשונות שנשאל כל אדם בשעה שעולה לפני בית דין של מעלה.

והמשמעות של "המלכת את חברך" היא, שלא די בכך שנוהג בחברו כבוד אלא צריך 'להמליך' אותו עליו, לשמוע בעצותיו ולהימלך עמו בכל דבר ודבר.

כמו כן, שומה עלינו להקדיש תשומת לב ומחשבה להוראת המשנה (אבות ב, י): "יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך", ופירש רבנו יונה: "הלכות דרך ארץ שנו כאן, לחזר אחר כבוד חברו, ויחפץ כי יכבדוהו כאשר חפץ בכבוד עצמו, והוא מדרך המוסר".

והגם שדבר זה מהעבודות הקשות שבמקדש הוא, אבל לכל הפחות נראה להתחזק בעבודה פשוטה יותר: שלא לפגוע בזולת, ולא לביישו בשום פנים ואופן.

לא אמנע עצמי מלספר סיפור פלא, שממנו נראה דוגמה חיה לקיום הוראת המשנה הזו:

דודי, הגאון הצדיק **רבי חיים ברים** זצ"ל, הגיע פעם לשאת דברים באירוע מסוים. כשעלה לדוכן הנואמים, ראוהו הנוכחים מוציא דף מחיקו ומניחו על הסטנדר, כאשר מדי כמה דקות הסתכל בדף שלפניו כאילו אומר את הדברים מן הכתב – דבר שלא היה רגיל לעשותו בדרך־כלל.

לאחר שיצא מהמעמד הבחין המלווה שהוא אווז בידו חומש, ומסרב לתת לו להחזיק אותו במקומו, והיה הדבר לפלא בעיניו, שלא הורגל בכך.

כשהגיעו לביתו התעכב המלווה ושהה בחדרו דקות מספר, וכשיצא דודי מהחדר ולא הבחין בו – פתח המלווה את החומש לראות את הדף שהכין לעצמו.

מה מאוד התפלא לראות דף חלק לגמרי, ומרוב פליאה לא עצר כוח ושאל את הגאון: "מה לכם כי עשיתם עצמכם כמעין בדף חלק?". נדהם דודי לראות שהתגלו מעשיו, ומשום כך ניאות להסביר אותם: לפני שעלה לנאום ראה שהדרשן שקדם לו, שהיה ידוע כתלמיד חכם מופלג, אמר את דבריו מתוך הדף, לכן לא רצה לביישו ולהחליש את דעתו, ועשה עצמו כמי שאומר גם הוא את דבריו מתוך הכתב.

הרי לנו לימוד מוסר נפלא עד כמה היה רבי חיים חרד ונזהר בכבוד הזולת, והשגיח לא רק שלא יתבזה בפועל אלא אף הוסיף והתחכם להמציא המצאות כדי שלא תסובב לאותו גאון חלישות הדעת בעקיפין.

(מתוך הספר 'כבודם של ישראל')